

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“ a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter (Az általalok katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ czim alatt létesített új lapot mi örömmel helyesljük.) XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhhoz, 1895. márczius 6-án.

Előfizetési árak:
Egész évre 12 kor., félévre 6 kor., negyedévre 3 kor.
 Egyes szám ára 10 fill.

Felelős szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik minden kedden, csütörtökön és szombaton este.
 Szerkesztőség és kiadó-hivatal: **Szent-István-tér 1.**
 Egyes számok kaphatók: a dohánytörszékben.

A sztrájk.

Az építőiparosok sztrájkmozgalmáról írván kijelenttem, hogy a követeléseket legnagyobb részben jogosaknak s méltányosoknak tartom. Kijelenttem azt is, hogy a mozgalomnak egyedüli indoka csak a munkások helyzetén való javítás lehet. Ily szempontból a sztrájkot törvényes eszköznek ismerem el, nem helyeselhettem azonban a kivétel módozatait, mert e téren munkás polgártársaink törvénytelen eszközökhöz folyamodtak s maga a kiindulási pont is nélkülözi azt az etikai és morális erőt, mely nélkül pedig a helyes jogalap semmi képen sem indokolható.

Az állambölcselek, a humanitás nagy barátai, egy Mórú Tamás, St. Simon, Lasalle és a többi, mikor az emberiség sorsának javításán fáradozva, megalkották gyönyörű utópiájukat, nem gondoltak arra, hogy ha azok avatatlan kezekbe kerülnek, mily félszeg kinövéseket fognak teremteni. Azok az elméletek, melyek egy-egy szép álmunk tekinthetők, az avatatlan lélekben száz és száz vágyat ébresztenek s megtermik a legkeserűbb gyümölcsöt: az elégedetlenséget és gyűlöletet. Helyesen magyarázva, jól felfogva azonban szeretetet, testvériséget teremt. Ezért van a két ellentétes szocializmus: a féktelen, mindent romboló s államhatalmi tekintélyt nem ismerő szocial-demokraciá (meglehetősen rossz elnevezés) és a keresztény szocializmus.

Egy Pfeifer, Silberberg, Bokányi stb. busás jövedelmet biztosítottak önmaguknak azzal, hogy

az osztály elleni gyűlöletet felébresztve elégedetlenséget teremtsenek s megteremték azt a harcmodort, mely a csendőrszurony, szóval a rendőrhatalom közbelépését tette szükségessé már számtalan esetben. Szurony teremtett tehát békét: szomorú, véres, sőt halálos békét is.

A másik, a keresztény szocializmusnak mély gondolkodásu, hatalmas tudással, lángelmével megáldott apostola, a nagynevű *Prohászka Ottó* a lélek jogával, a lélek igazságával, a legteljesebb emberi jogokkal áll elő, ezeket írja a már derengő új kor zászlajára. Szeretettel hirdeti, szeretettel gyógyítja, azzal nevel s jutalmaz is, midőn szeretetet ígér, ígér vele boldog megelégedést is. Ez az igazi szocializmus a szó szoros értelmében!

Ugyanez a nagy apostol egy, Budapesten tartott konferenciális beszéde folyamán egy konkrét esetről tett említést. Egy szegény, toprongyos munkás teljes odaadással csüggött a pártvezér ajakán. Vakon hitt mindent, mignem utolsó ruhafoszlánya is oda lett és addig nem is dolgozott. Reménysege volt, míg az éhhaláltól tartani nem kellett, akkor aztán kétségbeesett. Elment a pártvezérhez, az előszobán túl nem eresztették. Fényt és pompát látott ott. Nem találta meg a vezérszerpelt játszó elvtársával szemben sem a hirdett egyenlőséget, kétségbeesett s ott az előszobában felakasztotta magát.

A kétségbeesésnek, az elégedetlenségnek eme természetes és hű képe, melyet a szocialistáknak szinte rosszakaratu félremagyarázása

teremtett meg, gondolkodóba ejtheti mindazokat, a kik az emberiség vagy mondjuk e haza polgárainak javát, boldogulását ösztintén, egyéni érdek nélkül viselik szívükön.

Leiki szemeim előtt áll e kép, midőn e sorokat írom. Megborzadok tőle, mert annak a szegény munkásnak lelki és testi halálát a szeretetlenség okozta s a szeretetlenséggel táplált kétségbeesésnek ellenmérge csak szeretet lehet. Ezt a hatalmas orvosságot s a székesfejervári sztrájkmozgalomban indítórugóként ezt a szeretetet szeretném megtalálni.

Munkás polgártársaink tiltakoznak az ellen, hogy mozgalmaikra a „szocialista“ bélyeget ráüssék. Ne tiltakozzanak ez ellen, mert hisz minden, a közjóra irányuló mozgalom szocialis művelet. Az a kérdés most már, helyes, vagy helytelen alapon indul-e meg a mozgalom, s bár törvénytelen formának, eszköznek a sztrájkot nem tartom, jogosultnak csak akkor tekintem, ha egyéb módon a kívánt cél elérésére remény nincs.

Mit tettek a székesfejervári kőműves és ács iparosok?

F. év augusztus hó 21-én egy beadványt nyújtottak meg az ipartestületet, melyben a már ismertett követeléseket csoportosítván, helyzetük javítását kérték. *Say Ferenc* ipartestületi elnök kötelességszerűleg járt el, midőn a munkaadókat, illetve építőiparosokat azonnal értekezletre hívta meg, ámde a legnagyobb munkaidőben ez az értekezlet megtartható nem lévén, a székes-

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TÁRCÁJA.

Leültem a

*Leültem a temetőbe pihenni.
 Csendes hely ez, szeretek is itt lenni.
 Meg is mondtam számszor már a holtaknak:
 Ezt a helyet választanám magamnak.*

*Szomorúfűz azt susogja csendesen,
 Hogy befogad árnyékába szivesen.
 Árnyékában pihennek már többen is,
 De azért még jut ott jó hely nekem is.*

*Jó is lehet itt a holtak honában —
 Megpihenni szomorúfűz árnyában,
 Szomorúfűz susogását hallgatni
 En Istenem, de szeretnék meghalni.*

Darvasi Lajos.

Egy konvertita naplójából.

A korrupció.

Párisban rettenetes nagy a boldogtalan házasság száma. Boldog házaspárt találni Párisban alig lehetséges. Miért? Mert mind a férj, mind pedig a feleség erkölcsstelen s mert egyik se becsüli a másikat. Régi dolog, hogy nincs barátság erény nélkül, de az is régi, hogy pedig tapasztaláson alapuló igazság, hogy nincsen boldog házasság élet, kölcsönös becsülés nélkül. De hogy is

becsülhetné meg a férj feleségét, vagy viszont a feleség férjét, midőn az is, ez is erkölcsstelen mitemsem akar tudni sokszor legtermészetesebb kötelemének teljesítéséről!

A mi még nagyon megkeseríti Párisban az ember életét az az, hogy tisztességes cselédet a világért sem lehet kapni. A cselédek egytől egyik meg vannak vesztegetve, még pedig nem csak alattomban, hanem legtöbbször régóta fenálló s mindenki előtt ismeretes szokások alapján. Így p. o. a kocsiha gazdája új lovat vesz, a lókereskedőtől percentet kap. E percentnek kézzel fogható értelme pedig ez: Ha ki vannak izzadva a lovak, csaj jó hideg vizet nekik; kehes lóval pedig nem tőr meg a gazdát; tehát kész az új üzlet; percentet kap a gabonakereskedőtől is minden mérő zab után, miért is oly ügyetlenül kezeli aztán a rostát, hogy több esik a szemétkébe, mint a mennyit esznek a lovak. A kocsigyártó is kenegeti a kocsi markát. Szolgálat pedig viszontszolgálatra számíthat. A kocsi nem is engedi magát szívesség tekintetében felülmúlni, hanem kocsimosás alkalmával homokba mártja a vizes szivacsot s mosogatásból surrogatás lesz, ez aztán meglátszik a fényes hintón, az uraság javításba küldi hintóját . . . s így megy az tovább. Elni és élni engedi, ez a humanizmus jelszava. A komorna szintén felveszi rendesen percentjeit, ha urnőjének új öltönyt hoz a szobója. Nagyon természetes, hogy aztán minduntalan esik valami baj a ruhán. Hol egy kis folt, hol meg valami kis fésülés, majd pedig megmagyarázhatlan kis szakadás stb., mi fölött a lelkiismeretes komorna egészen oda van és vigasztalhatatlan. A legszemtelenebbül csinálja a szakács és a szakácsné. Személyesen eszközlik a bevá-

sárlásokat, csalják gazdjukat mind mértékben, mind árban, és mivelhogy nagyon takarékosak, öreg napjairól gondoskodva leszen.

Morny hercegnek volt egy nagyon ügyes, már éltebb szakácsa, ki oly szemtelenül üzte a csalást, hogy a herceg egy szép napon így szólott hozzá: „Magának 2000 frank fizetése van, azonban mátol fogva adok 5000 frankot, azzal a szigorú kikötéssel, hogy ezentul lelkiismeretesen beszámol nekem a bevásárlási költségekről.“ A szakács erre a legnagyobb kedélyességgel azt válaszolta: „Kegyelmes hercegem, méltóztatik tudni, hogy már csak ilyen a párisi szokás, úgy hiszem, jobb lesz, ha a régiben maradunk s nem változtatunk a dolgon.“

Isten nélkül.

A kiállításokat szerető és rendező Páris egyik legfényesebb esztendeje volt — igaz hogy már régen volt — az Ur 1867-ik esztendeje. Az oroszok akkori büszke cárja Miklós, szerfelett megsértette Napoleon császárt, a midőn egész röviden azt írta a „Parvenu“-nek: „Tudja meg, hogy én nem vagyok Önnek kedves urabátyja!“ Igaz, hogy később drágán, t. i. a krimi háborúval és életével kellett megfizetnie e néhány büszke szavát.

Az 1867-iki kiállítások ismét jóvátették mindenek. A világ minden részéből jöttek össze a koronás fők, sőt maga a szultán is eljött Párisba Napoleon látogatására . . . Az öt világrész népei képviselve voltak nemzeti viseletükben, a beduinok akárcsak Arabia stvtagjain, úgy nyargaltak föl és alá a francia főváros utcáin, Páris örömben uszott, boldog és büszke volt egyaránt és

fejérvári kőműves és ács segédekhez egy átiratot intézett, melyben körvonalozta a helyzetet, utalt a sürgős munkaidőre, mégis hogy mielőbb vezessen eredményre a tárgyalás, válasziratát a következő záradékkal látta el:

..... Mivel pedig a kérvényezők 3 tagjának megidézését kívánatosnak tartja (t. i. a szakosztály), ezennel felhívja a kérvényezőket, hogy saját kebelükből 3 tagot, kikkel magukat a szakosztályi ülésen képviseltesni ohajlják, ipartestületünkhez akár írásban akár szóbelileg jelentsek be.

Az átirat augusztus hó 30-án kelt s azt Sziksz József át is vette már augusztus hó 31-én. Ezt az átiratot a segédek tudomásul vették. Ezt igazolja az alábbi, szó szerint közölt válasz:

Tek. építőmesterei szakosztály!

A helybeli kőműves és ács segédek e hét keddjén (szeptember 2-án) tartott értekezletéből kifolyólag megkérjük a tekintetes építési szakosztályt, hogy e hét folyamán megtartandó konferencia határozatáról a kérvény aláírót, mint a segédek megbízottait *haladéktalanul* értesíteni annál inkább is kérjük, mert a nem értesítést legnagyobb sajnálatunkra tagadó válasznak leszünk kénytelenek venni. Székesfejérvár, 1902. szeptember 3.

aláíratos szolgálai:
a kérvény aláírók
(aláírás nincs.)

Szerény véleményem szerint ez a hang nem a felsőbbbűg, a munkaadók iránti köteles tiszteletnek hangja. Az építészeti szakosztályval így beszélni, attól *haladéktalanul* választ kérni nem sejteti a békés elintézés iránti hajlamot; az a körülmény pedig, hogy a 3 kiküldött tagnak megnevezését a segédek vezetősége válaszirátában teljesen mellőzte, eme véleményemben még inkább megerősít. De ettől eltekintve bármennyire jogos és méltányosnak tartsam is a követelések legnagyobb részét, e mellett sokkal fontosabbnak is tartom a mai ipari és kereskedelmi viszonyok között, hogysem azok felett momentán, elhamarkodva határozni lehetne. Nagy munkaidőben plenáris ülést tartani, talán éppen az építészeti szakosztálynak, a lehetetlenséggel határos, már pedig

utolérhetlen vendégeink fogadtatásában és gazdag ellátásában. Fényesnél fényesebb ünnepélyek következtek egymásra, Páris tündérbirodalomhoz hasonlított. A legfényesebb tündérest az volt, a melyet a Hotel de Ville-ben rendezett a francia felsőség. Éjfélkor tartották meg a fényes felvonulást és körutat a külföldi fejedelmek jelenlétében illetve részvételével... az orosz cár Eugenia császárnéval karján, I-ső Vilmos német császár, utána pedig a többi nagyhatalom... Napoleon, a törpékről szóló mesékbe illő kurta lábszáraival, még kurtább, térdig érő nadrágban, hosszú harisnyákban és csatos cipőkben — különben mindnyájan ily furcsa kosztümökben hetvenkedtünk akkor, mert hát az akkori divat és udvari szokás így hozta magával. A legnagyobb hatást természetesen már akkor is Bismark sokat bámult, villogó szemé kellette.

Ha most úgy vissza-visszagondulok azokra a fényes időkre! Hova tűntek el azok a dicső napok s hova lettek azok az egész világ által annyira bámult és megtűnőzött nagyok! St. Cloud, a Tuillériák, a tündéresték varázsfényében annyiszor fürdött Hotel de Ville egymás után lettek a tűz pusztító elemének martalékai. S hol vannak a világ akkor annyiszor megcsodált napjai? Nyomorúságos véget ért mindegyikünk. Csak egy élt tovább, példájára a világnak s hogy megmutassa a Teremtő az emberiségnek, hogy ő az Ur s hogy senki fia nem ér boldog véget, ki Isten nélkül él s Krisztus egyháza ellen küzd és tör. Miért is oly rövid a virágfakadás oly bájosan szép és kellemes ideje!

Törézius

épen az ügy fontossága megkivánja, hogy illetékes helyen kinek-kinek mód nyujtassék arra, hogy véleményét legjobban belátása szerint latba vesse. A f. hó 3-tól 6-ig terjedő idő kedvező időjárás mellett éppen az építő iparosoknak *munkaidejűk* volt s így a szakosztályról már e napok folyamán választ követelni helyesnek nem tartjuk. Ily körülmények között jelentették ki a segédek, hogy ha értesítést nem kapnak, ezt tagadó válasznak tekintik.

Ily kurtán banni munkásnak a saját munkaadóval nem szabad, vagy legalább is nem ildomos dolog. Azt kell hinni, hogy szívesebben vették a munkások az értesítés hiányát, mint ha értesítést kaptak volna, mert így legalább némi, látszólagos indokkal állhatott elő a mozgalom vezetősége a sztrájk kimondására. Meg kellett volna kísérlni a munkások sorsának javítását minden forum előtt s ha eredményre e kísérletezés nem vezetett volna, csak ez esetben lett volna helyes a munka megtagadásával a kívánalmak teljesítését követelni.

Tévedtem tehát, midőn legutóbbi cikkemben olyképp tüntettem fel a sztrájk előzményeit, mintha az iparhatóság, illetve az építészeti szakosztály szóba sem állt volna a munkásokkal. Mint a fentiekből látszik, a munkaadók nem zártak el a követelések tárgyalása előtt; hogy azonf-án ezt a munkások kommandójára meg nem tették, ezt bűnül csak a munkások rótták fel nekik. A sztrájknak ezen előzményei azt látszanak igazolni, hogy a mozgalom vezetőit nem a közjói iránti lelkesedés, nem a szeretet vezette s éppen ezért a sztrájkot nem találok ezen esetben indokoltnak, mert a munkások sorsának javítását egyébként kellő formában meg nem kísérelték.

Ismételtelen kijelentem, hogy a sztrájkolók követeléseit jogosaknak, méltányosoknak tartom általános emberi szempontokból. Mert hisz ki ne örülne annak, hogy ha munkásaink, de egyáltalán mindenki anyagi gondok nélkül tölthetné el napjait? Ámde van-e társadalmi osztály, melynek kivétel nélkül minden tagja ment volna az anyagi gondoktól. Nincs s ezt elérni soha sem fogjuk.

Az a kérdés merül fel most már: ha jogos és méltányos a munkások követelése, keresztülvethető-e az minden egyes pontjában?

A 10 órai munkaidőt helyeslem, mert hisz a nyugalomra, de egyébként a lélek művelésére és ápolására is idő kell. Reggel 6 órától este 6 óráig számíthatam a munkaidőt a megfelelő pihenő órákkal. Azt hiszem, ez az óhaj teljesülni fog.

A munkavezető-rendszer (parthi-führer) eltörlése indokolt. Mert hisz a munkaadó és a munkavezető közt az alku mindenkor a munkás bőrére megy. Ha a vállalkozó ugyanis nem reméli, hogy vállalata anyagi haszonnal végződik, alvállalatba adja a munkát, biztosítja a maga nyereséget-percentjét, a mit az alvállalkozó csak a munkáson nyerhet meg. Ez a rendszer tehát méltán megérdemli a kiküszöbölést.

A 32 fillérvényi minimális órabér jogosultságát a mai nehéz kereseti viszonyok közepette bizonyára maguk a munkások sem ismerik el. Sőt, mint a vezetőségtől értesültem, nem is úgy akarják ezt keresztülvinni, mint a hogy ezt kiáltották. Ugyanis nem általánosságban kérik a bérminimumot, hanem csakis azon segédek részére, a kik már legalább három év óta gyakorolják mesterségüket. Még ez esetben sem osztom a munkások nézetét. Én ismertem már olyan kőművest, hogy 20 év óta gyakorolta a mesterséget s hozzáértő ember állítása szerint nem ér meg a munkája naponként 1 koronát. Ugyan

akadna-e olyan ember a sztrájkolók között, a ki önállóságra vergődvén, csupa emberiséretetből s csak azért, hogy embertársának megélhetését biztosítsa, kiválasztana pl. egy elvállalt munkájához négy-öt, a mesterségét kevésbé értő segédet s megfizetné 3 k. 20 fillérével csak azért, mert az már nem fiatal segéd. Én azt hiszem, hogy nem! Az igazság pedig csakis akkor lehe igazság, ha minden körülmények között igazság marad. A munkaerő áru, mely vásárolható s alku tárgyát képezi. A körülményektől függ az ára, jóllehet a helyzetnek a bőrnuzásig való kialakítása embertelen eljárás.

Másban keresendő itt a dolog bibije. A budapesti országos kiállítás előtt nagy volt az építő munkások kereslete a fővárosban. Akkor nem mondták a segédmunkások, hogy megelégszenek a régi bérral. Ugyancsak felszörfölt igényekkel álltak elő, nagy volt a napidíj, de sok is volt ám a munka. Felbuzdultak a szülők. A szántóvető, a vincellér, a napszámos sietve adta fiát kőművesnek, ácsnak, mert biz nagy volt a gázi. Pest városában ki is öltözködtek, meg is urasodtak, tellett korcsmára, kávéházra, flancra s mert nap-nap után ujságot sem nélkülözhettek, hát bizony nehéz volt visszatérni a jó öregek egyszerű életmódjához. Felszaporodott a munkaerő, hatalmasan megnövekedtek az igények s a napszámosnak, vincellérnek, a szántóvetőnek, ács vagy kőműves fia, ha munkája nem akadt, nem állt többé oda az apja szerszámához, mert ez már neki derogált, hisz nem azért tanulta a mesterségét. Nem jól van ez így. S ezt az elvet csak fiatal iparosaink vallják.

Csak nézzék meg, hány végzett jogász körből 80 krajczár napidíj mellett. Csak most történt Budapest székesfővárosánál, hogy egy fogalmazói állásra *negyven* napidíjas pályázott. Tehát egyetlen fogalmazói állásra negyven olyan jogvégzett ember jut, a kik naponként 2 koronáért díjnoskodnak. Tudják-e sztrájkoló polgártársaim, hány esztendeig szivták ezek magukba a tudományt? Tizenhat teljes évig. És ez a 16 esztendő sok pénzbe, de még több fejlődésbe kerül. Önök három évig tanulják a mesterségüket s ez alatt az inasi éveket alatt is 60, majd 80 fillért, sőt a harmadik évben 1 koronát keresnek.

Ily nehéz körülmények között, azt hiszem, a kenyeret nagyon meg kell becsülni. Részletes mozgalommal ily követelések mellett semmit nem érnek el, mert munkás mindig több van, mint a mennyi munkaerő szükséges. Ilyenkor pedig felteletet szabni vajmi nehéz. Mert nem szabad feledni, hogy ha a sztrájk még néhány napig tart, idegen munkások foglalják el a helybeliek helyét s akkor aztán önmagukra vessenek követ. A kenyérkeresés legszebb munkaidejét sztrájkolással eltölteni, nem valami észszerű dolog, mert a munka megvetése minden percben egy-egy s nagyon is szükséges falat kenyér eldobását jelent. Ezt kellene a sztrájk-vezetőknek nagyon, de nagyon megfontolni.

De még ugyane pontnál felmerül egy kérdés. Ha tényleg teljesítették a követelések, hány ember volna munkába állítható? Talán 200 vagy legfeljebb 300. Mit csinálna hát az a *négy-száz* munkás, a kik nyugodt lélekkel sztrájkolhatnának éppen úgy, mint eddig, mert hisz eddig sem akadt szakmunkájuk, egyébre pedig nem vállalkoznak, szívesebben heverik át a napot.

Hogy ez a kérdés miért kíván országos és nem csupán helyi megoldást, megkísérlem okát adni. Ha városunkban 32 fillér az órabér, Somogyban pedig csak 20 fillér, vajjon há valamilyik sztrájkoló ma mester akar lenni, nem

somogyi munkást alkalmazna-e vállalatánál? Ez természetes. De meg a munkára is vállalkozhatik bárki bárhol. Ha a helybeli vállalkozó a helyi magas munkabért veszi figyelembe, költségvetése mindig drágább lesz, mint a vidékié s a vállalatot soha sem kapja meg.

Én tehát a magam részéről bármennyire jogosnak és helyesnek találok is a minimális munkabért, a jelen körülmények között — tekintve a nehéz megélhetési viszonyokat, a rendelkezésre álló nagy munkaerőt, a minden téren mutatózó pangást — keresztülvihetőnek nem tartom s ezt csakis országos szervezkedés esetén tekinthetném célszerűnek.

A **vasárnapi, 36 óras munkaszünet** ellen kifogást emelni nem lehet. Ez ugyan nem azt jelenti, hogy a munkásnak minden héten haza is kell jönni vidékről, mert hisz ez a kis utazás nem csak anyagi kiadást, de idővesztetést is jelent. Ez a vasárnapi hazarándulás csak a fejevári munkások bevett szokása.

Meg kell jegyezni, hogy helybeli munka esetén mellőzném a vasárnapi fizetés-kiosztást, e helyett már szombaton este kiadnám a fizetéseket úgy, hogy a munkás teljesen élvezhesse a vasárnapi munkaszünetét. Ez lehet, hogy a munkaadókra nézve nem a legkellemebb, a munkásoknak nagy előny, áldozatot nem igényel.

A munkásvédtörvény életbeléptetése, a nők kivonása a munkából, a gyermekek védelme annyira indokolt követelés, hogy ily irányban, de általában az ipartörvény revíziójára a kormány figyelmét az iparhatóságok egyszerre s így talán végre-valahára eredményesen hivatják fel.

A mi a sztrájk lefolyását illeti, arra vonatkozólag csak annyit mondhatok, hogy már is több helyen intézkedtek, hogy vidéki munkást kapjanak s elhatárolták, hogy a most kilépett munkásokat többé nem alkalmazzák, hogy legyen kellő idejük a sztrájkra. Ezt nem helyeslem, mert hisz egy ferde lépést ily erősen büntetni nem szabad. De meg azt sem szabad felednünk, hogy a sztrájkolók legnagyobb része megfélemlített ember, félnek a szaktársak megszegésénél. E terrorizmus ellenében szívesen látnám érvényesülni a rendőrhatalóság fontos szerepét, a mely hogy nem kielégítő, legutóbb rámutattam.

Végül jelezzük, hogy a békéltető bizottság tagjai: Say Eerenc, Péznes Imre, Schlett Ignác építészek, Riegler János, Kern János, Stéger Péter ácsmesterek. A segítők közül: Pintér Károly, Libits Imre, Vanka Ferenc, Horvát István, Sziksz József és Hádán Antal.

A bizottság ma d. u. 4 órakor kezdette meg tárgyalásait a városház nagytermében.

K. B.

UJDONSÁGOK.

— **Városi közigazgatás.** Székesfejérvár szab. kir. város közig. bizottsága tegnap d. e. 10 órakor tartotta rendes havi ülését **Fiáth Pál** báró főispán elnöke mellett. A közigazgatás általános menetéről a polgármesteri jelentés számolt be, a mit néhány kihágási ügy felelővitali tárgyalása követett. Ezután dr. Bierbauer Viktor t. főorvos tette meg jelentését, mely szerint: a város közegészsége a lefolyt augusztus hónap kielégítőnek volt mondható. Járványossá fajuló kórok szórva-nyosan fordultak elő. A hasi hagnyáz 3 importált kórházi, 3 városi azokból is, 2 kórházi elhelyezésben. Született törvényes fi 38, nő 48, törvénytelen fiu 5, nő 6. Összesen 97. Ikerpár 1: Házasság 18 pár. Elhalt 62. Fi 38, nő 24. Ezekből 7 éven aluli törvényes fi 16, nő 13, törvénytelen fi 3, nő 1. Születési többlet 35. Halálokok. Vészesültelet gyengeség 8, görcsök 3, bélnhurut 12, számarhurut 1, tüdőlob 14, tüdővész 4, guta 8,

vizkór 2, elmebaj 1, aggkór 7, külerőszak 1, véletlen 1. A Szt.-György kórház 14 halottja közt 3 volt fejevári. Fertőző betegségek közül előfordult: számarhurut 8, kanyaró 1, fültömrigylob 1, vörheny 3, tyfus 6 (5 kórházi, 5 közülök utról.) Járványkórházba felvéve 2 fi, nő 3, elbocsájtva 1 fi, ápolás alatt 1 fi, nő 2 (számarhurut.) Ápolási napok száma 86.

A fővárosi referáda után **Plossek Ferenc** pénzügyigazgató jelenti, hogy az adókievítés teljesen befejeztetett. Az összes kincstári követelések összege, beleszámítva a múlt évi hátralékokat is, összesen: 1.327,688 kor. 26 fillér. Ebből befizetett: 1.170.613 korona 64 fillér. Hátralék: 157.074 kor. 80 fillér. Intés 2572 bocsájtott ki. Zálogolás 25 esetben történt. Árverés 38 esetben tüzetett ki, de megtartva egy esetben sem lett. Igeiglenes házádozottság 32 esetben engedélyeztetett.

Az ezután következő szakelődök közül **Festetics Bennó** gróf kir. tanfelügyelő jelentése kapcsán csodálkozásának ad kifejezést a felett, hogy a legutóbb lefolyt tanítóválasztás alkalmával az iskolaszék épen a leggyengébb képesítési pályázókat választotta meg. Nem tartja előnyöknek ezt az eljárást a közoktatásügyre s megjegyzi, hogy ily esetekben a korteskedést nem helyeselheti. Meg kellett volna a jelen esetben felelősséget a választást s ezt csakis az iskolaszék autonóm jogai iránt való tiszteletből mellőzte.

Dr. **Saadra Gyula** a tanfelügyelői megkezdését, sőt e felfogást sem helyesli, mert abból, hogy valakinek gyenge képesítése van, még nem következik, hogy a gyakorlati oktatásnál is gyenge legyen. **Festetics** gróf a választ nem tartja szükségesnek, mert az általa tett kijelentéséhez joga van.

Az ülés fél 12 órakor véget ért.

— **Halálozás.** Egy jó asszonyok a haláláról vesztünk szomorú hírt, a ki míg élt, minden ismerősének a szívét hódította meg. A nálánál nagyobbak hűségese ragaszkodását, igazi keresztény lelkületét becsülték, a kisebbek jóságos tanácsadójakat, mindenkor kész jóakarójukat vesztették. Gyermekek nem kísérték a koporsóját s mégis több szív sirt utána, mint sok édes anyja után. Öv. **Tömörné, Tömör Antal**, volt nagylángi gazdatiszt neje kedden délután 74 éves korában elhunyt. Temetésén ott volt **Zichy János** gróf orsz. képviselő is, hogy a jó öreg **Tömörnének** megadja családja nevében is a végső tisztességet. Vele együtt ott volt az egész környék intelligenciája és népe.

A család a gyászszertől a következő jelentésben ad hírt:

Alulírottak mély fájdalomtól megtörve jelentik forrón szeretett jó nénijök és nagynénjök **Öv. Tömör Antalné** szül. Kutschera Karolinak folyó évi szeptember 9-én d. u. fél 2-kor Nagylángon, hosszú szenvedés és a halotti szentségek ájtatos felvétele után 74 éves korában történt gyászos elhunytát. A drága halott hült teteme f. évi szeptember 10-én d. u. 6 órakor fog a róm. kath. egyház szertartásai szerint beszenteltetni és a nagylángi sírkertben nyugalomra helyeztetni. Az engesztelő szent-mise-áldozat pedig folyó hó 11-én reggel 8 órakor fog a nagylángi sírkert kápolnájában a Mindenhatógnak bemutatni. — **Nagyláng, 1902. szeptember 9-én.** Öv. **Rakits Aladárné** szül. **Zedvitz Malvin** gr. **Baur Györgyné** szül. **Zedvitz Gabriella** gr., Öv. **Bodry Jánosné** szül. **Zedvitz Blanka** gr., **Wetzel Lajosné** szül. **Zedvitz Gizella** gr., **Somogyi Gyuláné** szül. **Hajas Karolin** és a többi rokonság. — Áldás és béke poraira!

— **A főgymn önképzőköré** megalakulván szükségessé vált a bíráló bizottság megválasztása is. A bíráló bizottság elnöke **Rátkay László** VIII. o. t.; Tagjai pedig a VIII. osztályból; **Dornis József**, **Görög Zoltán**, **Kemény Antal**, **Lutor Ferenc**, **Szekfü Ignác**, **Várhane Ferenc** és **Vastagh Ferenc**, VII. osztályból; **Auer Lajos**, **Bach Ferenc**, **Borián Ferenc**, **Keller Gyula**, **Kreutz József**, **Mohay Lajos**.

— **A közegészségügy érdekében** **Reé István** rendőrfőkapitány a következő felhívást bocsájtotta ki: Az 1876. évi XIV. tcikik 1. §-a és az 1884. évi köztisztasági szabályzat 1. §-a 4-ik pontjára hivatkozással felhívom a t. háztulajdonosokat és házfelügyelőket, hogy a tulajdonukat képező, illetve felügyelőikre bízott házaikból a szennyviznek az utcára vezetésétől, vagy kiönté-

sétől annál is inkább tartózkodjanak, mert ezen cselekményeik nem csak közegészségellenesek s így a hivatkozott közegészségi törvénybe ütköznek, hanem a jelzett városi szabályzat értelmében kihágási eljárás alá is vonandók.

— **A hasa-utcai rablőgyilkosság** ügyében tegnap a büneset színhelyén szemle tartott. Jelen voltak: **Tömör József** vizsgálóbíró, dr. **Bierbauer Viktor** és dr. **Palánszky Miklós** hatósági orvosok, **Simon Sándor** alkaptány, **Liszt rendőrbiztos**, **Nagy Ignác**, mint terhelt védője s a két bírósági tanu. A szemle tisztán a helyszínről pontos felvételére irányult, mely az egész házra kiterjedt. Ez alkalommal megerősítést nyert a vélemény, hogy büntény forog fenn, noha — s ezen csodálkozunk — a büntény színhelyének képe azóta megváltozott, mert a kérdéses szobában azóta a bútorok más elhelyezést nyertek. A vizsgálóbíró ez alkalommal több tárgy lefoglalását tartotta szükségesnek.

— **Nyomdászok mulatsága.** Oly jól sikerült táncestélynek csak ritkán színtere a Lackovits-féle vendéglő, mint f. hó 7-én, a midőn a székesfejérvári nyomdászok szakegylete lépett sorompóba, hogy maga köré gyűjtse a mulatozókat. A világpóstával fűszerezett estély sikerét az alábbi névsor is igazolja. Jelenvoltak: **Dióssy Józsefné**, **Fisbein Jenőné**, **Goldmann Henrikné**, **Hesz Ágostonné**, **Horovitz Mórné**, **Illy Józsefné**, **Krammer Antalné**, öv. **Krausz Hermanné**, **Königsknecht Hermanné**, öv. **Lauffer Lipótné**, **Meckler Károlyné**, **Nagy J.-né**, **Novák Györgyné**, **Novák Józsefné**, **Palla Györgyné**, **Podmaniczky J.-né**, **Putzbacher Pálné**, **Schmidt Sándorné**, **Szakáll J.-né**, **Schvarcné**, **Szüllösy Jánosné**, **Végh Gyuláné**, öv. **Weberné** (Alsó-Alap), **Weisz Henrikné**, **Zombay Jánosné**; továbbá **Danhoffer Mariska**, **Fleck Mariska**, **Györi Juliska**, **Horovitz Rózsi**, **Hesz Juliska**, **Illy Mariska**, **Krammer nővérek**, **Krausz Margit**, **Lauffer Etelka**, **Meckler Mariska**, **Nagy nővérek**, **Podmaniczky Katica**, **Palla Etuska**, **Schmidt nővérek**, **Schvarc nővérek**, **Szakáll nővérek**, **Weber Riza** (Alsó-Alap), **Zombay nővérek**.

A finánciális sikert felülfizetésekkel gyarapították: **Heckenast Kálmán** 5 k., **Dióssy József** 1 k. 60 fill. Cs. **Gyikó Jenő**, **Rostási Szabó Rezső** 1 k. 20 fill. — 1 k. 20 fill.; **Weyrosta Miklósné**, **Zombay Jánosné** 1—1 kor.; **N. N.**, 80 fill., **Rlum Arnold**, **Goldmann Henrikné**, **Krammer Antalné**, **Krausz Jenő**, **Novák György**, **Pap Lajos**, **Putzbacher Pálné**, **Schön Ernő**, **Sztupa István**, **Zaborszky Ferenc**, **N. N.**, **N. N.**, 40—40 fill.; **Borzas J.**, **Bögyös István**, **Büchler József**, **Novák Ignác**, **Nyáry István**, **Pfeiffer Alfréd**, **Szabó János**, **Schmideg Dezső**, **Folkert István**, **J. J.**, **N. N.**, **N. N.**, **N. N.**, **N. N.**, 20—20 fillér.

A felülfizetőknek, valamint a képes levelező lapot árusító hölgyeknek, nemkülönben **Latzkovits Béla** vendéglősnek a helyiség díjtalan átengedéséért ez uton is köszönetet mond a rendezőség.

— **Védekezés a takonykór ellen.** Tudvalevőleg takonykóros megbetegedés fordult elő egyik széchenyi-utcai gazdánál. Azóta a három lovat lebukózták, ma pedig az összes alsóvárosi lovakat megvizsgálták s szerencsére egyetlen egy sem találtott gyanusnak. Kora reggel 7 óra tájban volt a felvonulás a felsővárosra a közönségnek nem kis bámulatára. Mert hogy mivel tudná indokolni az eljáró hatóság ama intézkedését, hogy takonykór, tehát gyorsan fertőző betegség esetén a város alsó részéről a lovakat a felső részére vezette, ezt csakugyan nehéz volna megmagyarázni. Valószínűleg azért történhetett ez így, mert az alsóvárosban nem akadt olyan hely, a hol a lovakat meglehetősen vizsgálni, más indokot alig lehetne kitalálni. És ha véletlenül akadt volna a megvizsgált lovak között is takonykóros, valószínűleg hatóságilag folytatnivaló iníciálta volna az alsóváros a felsőt.

— **A kifeje anyanyelve** Beiratják a kis nebulókat. Egy kis tudós palánta áll az igazgató előtt az édes anyjával. Szépen, értelmesen diktálja az adatokat, csak úgy a dolog vége felé történt egy kis hiba.

— **Milyen az anyanyelved?** — kérdé a kis fiut az igazgató.

A gyermek gondolkozik egy darabig, aztán a jelenlévő szülők nagy mulatsággal, visszafordul az anyjához:

— Édes anyám, mutassa a nyelvét . . .

IRODALOM.

— **Tolvaj kocsis.** Németh György urhidai illetőségű hely nélkül kocsis vasárnap a „Fekete Sas” szálloda udvaráról ellopta Mazanik Ferenc kocsis ruháját, tegnap peidg özv. Bernáth Károlyné Budai-uti hentes kamrájába lopódzott be s onnan nagyobb mennyiségű szalonnát s egy kabátot lopott el. A tettest elfogták s a járásbírósnak átadták.

— **Névváltoztatás.** Kellé József sárkereszturi illetőségű, budapesti lakos, valamint kiskorú gyermekei: Jenő és Géza vezetéknévüket belügyminiszteri engedéllyel „Kovács”-ra változtatták.

— **Le a vagyonos osztályiál!**

Levél a Szerkesztőhöz.

Tisztelt Szerkesztő Úr!

Egy szerény kéréssel bátorodom alkalmatlankodni, esedezvén, hogy soraimnak b. lapjában helyt adni kegyeskedjék. A Buzaciapon, a melyet nagynevű földünk nevével örömmel hívunk Simor utcának, áll a régi s e város lakossága által mindig nagy tiszteletben tartott Mária-szobor. A ki a csendes, enyhe nyári estéken arrafelé sétál, a hívőknek egész seregét találhatja ott, a kik fáradtságos napi munkájuk után ott pihennek meg a Szt. Szűz szobra tövében, hogy egy-két percre megfellekedzenek földi életük minden terhéről s a pislogó Mária-méces fénye mellett a buzgó imádság szárnyain egy tisztább világ üde légkörében fűrészkék meg lelküket. Magam is szívesen mentem oda Székesfejérvárr anyyi buzgó katolikus hívőjével. Most azonban nem megyek már a Mária-szoborhoz. Megmondom miért?

A rendőrség szíves elnézése folytán nappal egy csomó csavargó, esirkefogó szokta ott a fű mellett felütni tanyáját. Ki pihen, ki pénzez, ki veszekszik, ki horkol a tiszteletreméltó mennyiségben beszédelt páninka-porcikók mámorba ringató hatása alatt: szóval valamennyi olyan foglalkozást űz, a mely jellemének, életmódjának, polgári társadalmunkban elfoglalt pozíciójának leginkább megfelel. Egyáltalán nem mondhatnám, hogy az ő passzióiknak üzése diszcre válnék annak a helynek, a hol Fejérvár városának hitéhez hű lakossága áhitatának imába szokott merülni. Mivel azonban nem vettük meg észre, hogy rendőrségünk szemében szálla lenne az ő ottani működésük, mi, a város szerény adóízető polgárai és polgárnői hogyan mertük volna felelni szavunkat az ő ott-tartózkodásuk ellen? Hanem sajnós! egyéb tapasztalatokra voltunk kénytelenek virradni. Az a tisztelt kompánia a vagyonos osztályhoz tartozik. Nem pénzben, nem a ruházat kiválóságában és bőségében tünik ki. Nem! Az előbbi, — hogy el ne lopják tőle — elhelyezi az első csapszékben, az utóbbira nézve pedig talán inkább a nagymérvű folytonosság hiányokat tudná konstatálni. Bővelkedik azonban mint háziur valamit olyanban, a mihez nem szeretünk bővelkedni s a miknek megnevezését épen e lap hasábjai iránt való tiszteletem tilt, hogy elmondjam. Elég az ahhoz, hogy mikor az ember onnan a Mária-képtől elmegy, nagyon könnyen olyasvalamit tapasztal és talál, a mi rendes, tiszta háznál nem szokott előfordulni.

Tisztelt Szerkesztő Úr! Mely tisztelője vagyok az egyéni szabadságnak, másnak passziói, pláne a vagyona épen nem szokta felbreszteni az irigység szellemét lelkemben, különösen pedig nem érzem szívemben a becsávgyat az olyan vagyon iránt, a melylyel az ott tartózkodó vagyonos osztály szokta megajándékozni az ajtóskodókat. Azért egész tisztelettel bátorodom fölvetni a kérdést, vajjon a mi szemfüles rendőrségünknek figyelme nem terjedhetne-e egy kissé messzebbre is? Ismerjük körültekintését és óvatosságát, de mégis megtehetné, hogy azt a tisztelt ugynevezett „vagyonos osztályt” egy kissé arrébb szállítaná. Nem érdemlik ugyan meg, hogy az „Isten napja rájuk süssön, de ha a nap meleg sugáránál s mindenesetre a Mária-képtől távolabb táboroznának, mi meg volnánk védve a vagyonos osztálynak ilyenén vagyoni túltengésétől, hogy annak is juttatnak, a ki nem is kéri tőlük. Bocsánatot kérek a hosszadalmasságért, kéresemet (azt hiszem elég méltányos) többek nevében Szerkesztő úr révén a rendőrség kegyes jóindulatába ajánlva vagyok igaz tisztelettel egy ajtatoskodó.

Venite adoremus. Irta dr. Láng Ince, székesfejérvári főgymnáziumi hittanár. Az ifjuság nevelői bámulatos erélyt és buzgalmat fejtenek ki, hogy a nemzet reményeit, a magyar ifjúságot, egy szebb, dicsőbb jövőnd oszlopaivá neveljék. A legutóbbi időben többször is adtunk hírt arról, hogy a Mária-kongregációk eszméjének megvalósítása az ifjuság erkölcsösségének is alapja leendő. (Ugy halljuk, hogy rövid idő múlva a fejérvári (Ugy halljuk, hogy rövid idő múlva a fejérvári intéz-gymnáziumban is meg fog alakulni ez az intézmény.) Az ifjuság lelki vezetője dr. Láng Ince egy könyvet is állított össze a használatukra. Nem énekes könyv, mint a régi Zasskovszky-félek, ámbar azokat is találunk benne, inkább a szebb-nél-szebb imák gyűjteménye, melyeket a buzgó hittanár három, a külföldön különösen elterjedtségnek örvendő ifjusági imakönyvből állított össze. Valóságos vezérkönyve az ifjuságnak, a mely elmékedésszerű, de a fiatal elméhez alkalmazott imákban irányt jelöl a könnyen elcsapongó léleknek. A jámborságról, tisztaságról, a könnyelműség kerüléséről etc. fejezetek szebbnél-szebb részai e könyvecséknek. Rávezet az ifjut az élet megsejtetésének, helves beosztásának módjaira, a mellett a vallásos költészetnek remekait nyújtja, hogy az ifju lélek lelkesedni, a nemesért, jóért hevülni tanuljon. Szinte némileg pótolja és támogatja e könyvecske a hittanárt nehéz munkája teljesítésében. Csak örömnöket fejezhetjük ki, hogy a fejérvári főgymnázium tanári karának ezen kitünő tagja ajándékozta meg az ország ifjuságát ezen jeles könyvecsékekkel. A kiállítás kitünő. A Szt. István-Társulat nyomdájá ismét remekelt, midőn e pompás könyvecséket napvilágra hozta. Tiszta, szép nyomás, finom papír. Terjedelme 548 lap.

Megrendelhető a Szt. István-Társulat könyvkiadóhivatalában (Bpest, VIII. Szentkirályi-u. 28.) Ára vaszonkötésben 2 kor., bőrkötésben vörös metszései 3 k. 20, bőrkötésben arany metszéssel 4 korona. Melegem ajánljuk.

Új szövevény bibliai történetek középiskolák használatára. Irta: dr. Pokorny Emánuel, főgymnáziumi vallástanár. 41 illusztrációval és egy térképpel. Az esztergomi főegyházmegevei hatóság engedelmével, Budapest, a Szent-István-Társulat kiadása, 1902. 8. r. 102 lap. Ára: 1 kor. 20 fill.

Új szövevény bibliai történetek középiskolák használatára. Irta: dr. Pokorny Emánuel, főgymnáziumi vallástanár. 42 illusztrációval, és egy térképpel. Az esztergomi főegyházmegevei hatóság engedelmével, Budapest, a Szent-István-Társulat kiadása, 1902. 8. r. 96 lap. Ára: 1 kor. 20 fill. Az új középiskolai biblia teljesen a püspö-

ki utastások alapján készült. Előadása minden önkényes hozzáadás nélkül, a mennyire csak lehetséges, a Szentírás szövegéhez alkalmazkodik. A dogmatikailag fontos részeket mindenhol gondosan ki vannak emelve. Az erkölcsi mozzanatokat moralizáló tanulások hozzáadása nélkül maga a történet domborítja ki. Világos felosztása kimért túlvadság, tiszta magyarsága, szép illusztrációi oly tulajdonságok, a melyeket a hittanár és a tanulók már régóta kívántak iskolai könyveikben. A könyv annyira megfelelt az óhajoknak, hogy a mult évben megjelent ú-szövevény résznek már új kiadása vált szükségessé. Megrendelhető a Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatalában: Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.

Pályázati hirdetés.

A „Fehérkereszt Országos Kölesönös Segélyező-Egylet mint Szövetkezet”, melynek célja tagjait betegség esetén orvossal, gyógyszerrel, táppénzzel, továbbá halálózása esetén megfelelő halálózási járulékból részesíteni és tagjainak kisebb hiteket nyújtani, Székesfejérvárról és környékén főképviseletet létesít.

Pályázók nagykörű ismeretességgel, kifogástalan magaviselettel s kik teljes idejüket a szövetkezetnek szentelhetik, azok ajánlataikat az igazgatóságához (Budapest, VIII. kerület, Zerge-utca 13. sz. saját ház) címezve, 14 nap alatt elküldhetik.

Megjegyeztetik, hogy csak az fog kinevezettni, a ki biztosítottak középszében vagy állami-lag elismert értékpapirban képes adni.

Az igazgatóság.

KÖRÖSY GYULA
épület- és bútort-asztalos.

Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy Jókai-utca 10. sz. alatti üzletemet a Távirda-u. 17. sz. alatti saját házamba helyeztem át. A közönség további pártfogását ez alkalommal is kérem

Körösy Gyula.

PÉNZ

kölcsönök leggyorsabb és legolcsóbb eszközlése

házaakra, földekre

4 1/2 % -os kamat mellett 50 évre is. Kizárólag utólagos jutalék-fizetés ellenében

ugysintén köz- és magántisztviselőknek, katonatiszteknek, kereskedőknek, iparosoknak és minden hitelképes egyének diszreton esz-közül hitelt

SOMOGYI BANKIRODA
bej. cég.

Budapest, VI. ker., Proféta-utca 5. sz.
(Válaszbélyeg csatolandó.)